

AKADEMIE MÚZICKÝCH UMĚNÍ V PRAZE
HUDEBNÍ A TANEČNÍ FAKULTA

Hudební umění

Lesní roh

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE
ŠKOLA HRY NA LESNÍ ROH PRO NEJMLADŠÍ ŽÁKY

Monika Němcová DiS.

Vedoucí práce: Mgr. Jan Vobořil

Oponent práce: MgA. Ondřej Vrabec

Druhý oponent práce: MgA. Jana Švadlenková Ph.D.

Datum obhajoby:

Přidělovaný akademický titul: BcA.

Praha 2020

ACADEMY OF PERFORMING ARTS IN PRAGUE
MUSIC AND DANCE FACULTY

Art of Music

French horn

BACHEROL'S THESIS
SCHOOLBOOK OF PLAYING FRENCH HORN FOR THE YOUNGEST
PUPILS

Monika Němcová DiS.

Thesis advisor: /Supervisor/: Mgr. Jan Vobořil

Thesis Opponent: /Examiner/: MgA. Ondřej Vrabec

Thesis Opponent: /Examiner/: MgA. Jana Švadlenková Ph.D.

Date of thesis defense:

Academic title graded: BcA.

Prague 2020

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma

Škola hry na lesní roh pro nejmladší žáky

Vypracoval (a) samostatně pod odborným vedením vedoucího práce a s použitím uvedené literatury a pramenů.

Praha, dne 26.4.2020

.....
podpis diplomanta

Upozornění

Využití a společenské uplatnění výsledků diplomové práce, nebo jakékoliv nakládání s nimi je možné pouze na základě licenční smlouvy tj. souhlasu autora a AMU v Praze.

Abstrakt

Téma pro mou práci jsem si vybrala hlavně proto, že několik let již učím na základní umělecké škole a znám potřeby tamních žáků. Škola hry na lesní roh pro děti ve věku mezi pátým až osmým rokem v češtině zatím neexistuje. Nechala jsem se inspirovat některými zahraničními školami, ze kterých s žáky hraji. A jsou to např. Look, listen learn, Belwin 21st century nebo Horn Fuchs.

Částečně z nich budu v mé práci vycházet, ale celkové sestavení mého díla přizpůsobím tomu, co vidím u svých žáků jako nejvíce důležité při prvních krůčcích ve hře na lesní roh.

Touto prací volně navážu na mou absolventskou práci, se kterou jsem absolvovala v roce 2018 na Pražské konzervatoři. Nesla název: Metodika hry na lesní roh ve věku 5-8 let.

Abstract

I have chosen this topic for my thesis because I have been teaching in a music school for five years and I know my pupil's needs. A horn schoolbook for children at age fifth to eight years have not been made up yet. I got inspired by some foreign schools. These are etc. Look, listen learn, Belwin 21st century nebo Horn Fuchs.

I am going to extract from them only a little bit. Mainly, I am going to write about my experiences what I see as an essential for my students when they start playing their instrument.

This work follows up on my graduate work, which I graduated with in the Prague conservatory in 2018. The name was: Metodika hry na lesní roh ve věku 5-8 let.

Obsah

Úvod	str. 6
1. kapitola: Proč začít hrát s dětmi ve věku 5-8 let přímo na lesní roh bez přípravného studia na zobcovou flétnu	str. 8
2. kapitola: Specifika výuky hry na lesní rohu malých dětí	str. 10
3. kapitola: Tvoření tónu, dýchání, držení nástroje a doporučený způsob nácvičku s malými dětmi	str. 12
3.1 Základy tvoření tónu	str. 12
3.2 Základy správného dýchání	str. 13
3.3 Držení nástroje, správný postoj při hraní	str. 14
3.4 Celková charakteristika notového materiálu	str. 14
4. kapitola: První tóny a melodie	str. 16
4.1 První tóny	str. 16
4.2 První melodie	str. 24
5. kapitola: Tón g₁, písně v rozsahu do g₁	str. 30
5.1 Tón g ₁ a jeho procvičování	str. 30
5.2 Melodie začínající tónem c ₁	str. 33
5.3 Melodie začínající tónem e ₁	str. 38
5.4 Melodie začínající tónem g ₁	str. 43
6. kapitola: Tóny malé g a malé a, melodie v rozsahu g – g₁	str. 49
6.1 Tóny malé g, malé a, a jejich procvičování	str. 49
6.2 Melodie v rozsahu g - g ₁	str. 54
7. kapitola: Tón a, melodie v rozsahu do a₁	str. 71
7.1 Tón a ₁ a jeho procvičování	str. 71
7.2 Melodie v rozsahu do a ₁	str. 73
Závěr	str. 80
Seznam použité literatury	str. 81

Úvod

Touto prací bych ráda přispěla především k doplnění notového materiálu pro začínající hornisty ve věku pěti až osmi let, kteří již nepoužívají zobcovou flétnu jako přípravný nástroj.

Sama jsem touto zkušeností prošla jako žákyně Základní umělecké školy v Polici nad Metují, kde nyní, již pátým rokem pedagogicky působím a domnívám se, že tento způsob je nejenom moderní, ale i správný.

Proč je tolik důležité a správné nezačínat ne zobcovou flétnu, ale přímo na lesní roh, podrobněji vysvětlím v první kapitole. Je zde velké množství aspektů, které tento přístup k výuce potvrzují jako správný.

Tuto práci jsem se rozhodla napsat i přesto, že v současné době - a to především v zahraničí existuje řada škol, ve kterých se již počítá s mladšími začínajícími žáky, než je 12 nebo 10 let, jak tomu bylo v minulosti. Domnívám se však, že žádná neposkytuje dostatek notového materiálu pro začátečníky pětileté až osmileté. Jednotlivé lekce se nezabývají dostatečně dlouhou dobu konkrétní problematikou, tak jak je u těchto malých žáků potřeba. V praxi to znamená, že následné lekce jsou pro žáky ještě příliš obtížné, neboť na předešlém notovém materiálu nestačí dostatečně procvičit a upevnit danou látku. Domnívám se, že se některým záležitostem nevěnuje dostatečná pozornost a občas se stává, že některá lekce jinou lekci jakoby „předběhne“ (např. komplikovanější rytmus, náhle větší tónový rozsah apod.). Tato skutečnost vede k tomu, že dítě je najednou nuceno hrát obtížnější skladbu, než na jakou je zatím mentálně a hráčsky vyspělé.

A pokud dané skladby přesto zvládne zahrát, je to většinou za cenu toho, že se melodii naučilo spíše nápěvkovou metodou, než aby ji zvládlo číst a zahrát podle notového zápisu. Pokud se dovednost hry přímo z notového zápisu neosvojí včas, může tento nedostatek ve starším věku přinést veliké obtíže s hraním pro žáka neznámých melodií.

Přece jenom se v těchto školách promítá fakt, že se nepočítá se začínajícími dětmi v tak nízkém věku, v jakém s nimi začínám nejen já, ale i moji kolegové na základní umělecké škole, ve které pracuji.

Jelikož se celkově snižuje věk hornistů - začátečníků, rozhodla jsem se napsat zcela originální školu, která by zmíněné mezery v notovém materiálu pomohla vyplnit nejen u mých žáků.

V Základní umělecké škole v Polici nad Metují se pedagogové zabývají výukou hry malých dětí na žestě již více než 25 let s výbornými výsledky. Vnitřní materiály této ZUŠ jsou též inspirací pro moji práci.

Na závěr úvodu bych ještě chtěla dodat jednu poznámku o přípravném nástroji. Filozofie toho, že dát dítěti nějaký tzv. přípravný nástroj před tím, než začne hrát na dechový žestový nástroj, má něco do sebe. Dítě projde určitou hudební přípravou, seznámí se s notami, rytmem apod., a následně potom se bude zabývat obtížnostmi hry na žestový nástroj, v našem případě lesní roh.

V tuto chvíli se může zdát, jako bych si protiřečila, ale není tomu tak. Na mysli samozřejmě nemám zobcovou flétnu, ale klavír. A to z několika důvodů. Schopnost zahrát alespoň něco málo na tento nástroj by mělo být samozřejmou výbavou každého muzikanta. Ne náhodou je součástí studia konzervatoře.

Výhodou je velmi dobrá tónová představivost - jednotlivé tóny žák před sebou vidí v podobě klaviatury. Hrou na klavír se hráči v mozku propojuje levá hemisféra s pravou – lépe spolu fungují. Pokud se hře na klavír učí až dospělý, jde mu to více ztěžka, než dítěti, kterému se hemisféry propojují mnohem snadněji.

Obecně hra na klavír zlepšuje a vyvíjí některé jiné kognitivní funkce, které přímo s hrou nesouvisí, jako je např. matematické myšlení, paměť, jazykové schopnosti nebo jemná motorika. To jsou již obecně dlouho známá fakta o hře na klavír.

Proč o tom píšu je v první řadě to, že na klavír jsem sama začínala, a to o tři roky dříve, než s hrou na lesní roh. O této zkušenosti nemůžu říct nic, než že byla skvělá a jsem velmi ráda, že mi to bylo umožněno.

Zároveň tím ale nechci říct, že by bez několikaleté přípravy hry na klavír se nemohl z hornisty stát schopný hráč. A nebo, že by pro 5ti - 8mi leté dítě měla hra na lesní roh být zvlášť obtížná bez souběžné hry na klavír.

Není to podmínkou, to v žádném případě. Zmínku o klavíru píšu především proto, že je dalším zajímavým náhledem na danou problematiku, je to jedna z možností, kterou shledávám jako velice přínosnou.

Sama mám žáky, kteří v tomto nízkém věku začínali přímo na lesní roh bez klavírní průpravy. A z těchto zkušeností můžu říct, že to funguje rovněž dobře a všechny oblasti hry zvládají bez obtíží.

1. Proč začít s dětmi hrát ve věku 5 – 8 let přímo na lesní roh bez přípravného studia na zobcovou flétnu

V současné době již neplatí pravidlo, že by pro hru na žesťový nástroj bylo nutné několikaleté přípravné období hry na zobcovou flétnu. Věk žáků, kteří začínají hru na žesťové nástroje se podstatně snížil oproti době dřívější, kdy bylo obvyklé začínat nejprve až ve 12ti letech a později se věk snížil přibližně na 10 let. Ve většině tradičních škol na tyto nástroje (a tedy i na lesní roh) je počítáno s žáky začátečníky právě v tomto věku (například: Kubát Vladimír - Tvrdý Otakar: Škola hry na lesní roh, Supraphon).

V současnosti se nejen v našem prostředí, ale právě i v zahraničí na žesťě začíná hrát v daleko útlejším věku. Důkazem tohoto trendu je fakt, že v dnešní době se už vyrábějí zmenšené žesťové nástroje a tedy i lesní rohy, jež jsou konstrukčně upravené tak, aby na ně pohodlně mohlo hrát malé dítě, aniž by to mělo vliv na ladění. Z českých výrobců je to zejména Josef Lídl, který se zabývá výrobou takto upravených nástrojů. Vedle J. Lídlů samozřejmě existuje i více značek zabývajících se výrobou těchto „malých“ nástrojů, jako např. Beltone nebo Thomann.

Sama jsem v dětství začínala hrát na takto upravený lesní roh, takže hru dětí v útlém věku na tyto přizpůsobené nástroje mohu potvrdit vlastní zkušeností nejen pedagogickou, ale především žákovskou.

Začátek studia hry přímo na lesní roh je nyní podpořen i novým Rámcovým vzdělávacím programem základních uměleckých škol, který již nutně nepočítá s přípravným dechovým nástrojem - zobcovou flétnou, jehož studium předcházelo začátku hry na lesní roh v minulosti. Současné studium na lesní roh je na 1. stupni již přímo sedmileté a už se neskládá ze tří let přípravného dechového nástroje - zobcové flétny a na ně navazujícího čtyřletého studia na žesťový nástroj.

Předcházející studium na zobcovou flétnu přinášelo určité nevýhody, mezi něž jednoznačně patří jiný způsob hry na daný nástroj.

Do zobcové flétny se pouze vydechuje vzduch pod určitým, ale velmi malým tlakem. Žesťový nástroj vyžaduje vydechování vzduchového sloupce pod mnohem větším tlakem a též nástroj sám o sobě vytváří odpor, který dítě před tím neznalo. Tvoření tónu je podstatně více namáhavé, než doposud. Při hře na zobcovou flétnu hráč nemusí rozkmitávat rty, kdežto při hře na žesťový nástroj je naopak musí rozkmitat, což samo o sobě je mnohem namáhavější činnost. Dalším podstatným rozdílem je držení nástroje a ovládání mechaniky. V neposlední řadě je negativním aspektem i náhlá změna hmotnosti nástroje. Zatímco dítě bylo zvyklé držet do této doby poměrně lehkou zobcovou flétnu, najednou musí udržet několikanásobně těžší nástroj.

Dle mého názoru, zobcová flétna, jako přípravný dechový nástroj může být využita u dechových dřevěných nástrojů.

Přímý začátek hry na lesní roh (žesťový nástroj) podporují i nově koncipované věkové kategorie pro žesťové nástroje u celostátních soutěží základních uměleckých škol, které vyhlašuje Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy (například kategorie 0. je určena dětem šestiletým, kategorie 1. je určena dětem sedmiletým, kategorie 2. dětem osmiletým atd.).

V současné době již existují školy vydané v zahraničních nakladatelstvích, které jsou již přizpůsobené potřebám výuky malých dětí. Mají upravený tónový rozsah, nekomplikovaný rytmus a v podobě snadných písní a melodií blízkých dětem, jsou skladby psány účelně tak, aby si žáci osvojovali potřebné hráčské dovednosti.

U nás je již používána škola s názvem Method for Horn - Look, Listen, Learn. Nalezneme zde cvičení na dlouhé - vydržované tóny, malé intervaly, větší intervaly, tenuto, legato. Jednotlivé skladby jsou komponované tak, aby se děti seznámily s různými rytmickými i melodickými útvary. Přirozeně obtížnost je nejdřív snadná, a postupně nabývá na komplikovanosti. Žáci si tím nejenom osvojují techniku hry na nástroj, ale i základy rytmického počítání, představivost výšky tónů.

Mezi další zahraniční literaturu tohoto typu patří např. Tradition of Excellence, Horn Fuchs.

Přestože všechny tyto zahraniční učebnice při výuce používám nejen já, ale i moji kolegové v základní umělecké škole, kde působím, cítím potřebu vytvořit učebnici vycházející především z našeho prostředí a z českých písní, které jsou blízké našim dětem.

2. Specifika výuky hry na lesní roh u malých dětí

Při myšlence dát pěti až sedmiletému dítěti rovnou žesťový nástroj, může vzniknout otazník, co dělat s vypadávajícími mléčnými zuby. Samozřejmě jeden ze základních předpokladů pro hru na lesní roh jsou přední zuby - především jedničky a dvojky. Pokud by byly tyto zuby zároveň vypadlé, byla by to velká překážka pro hru malého žáka. Naštěstí k takovéto situaci nedochází, protože - jak známo - mléčné zuby vypadávají postupně a zpravidla postupně za vypadnutým zubem se tlačí již nový - druhý zub. Navíc u malých dětí, které mají přirozeně menší čelist než dospělý člověk, bývá nátrubek opřen nejen o zuby, ale též částečně i o dásně, z které se brzy začnou klubat nové zuby. Důležité je, že toto období netrvá dlouho. V této omezené době stačí hrát s malým žákem v o něco nižším tónovém rozsahu, než jakého už dosáhl v období před vypadnutím zubu. Je vhodné tuto přechodnou dobu využít i k opakování a upevnění již zvládnuté látky v nižším tónovém rozsahu.

Výše popsaný způsob hry na lesní roh v období vypadávání zubů vychází nejen z mnohaletých pedagogických zkušeností mých kolegů, ale i z mého pětiletého pedagogického působení.

V této práci se chci především zabývat konkrétními problémy, se kterými se u svých žáků setkávám. Jako malí začínající hráči na hudební nástroj se přirozeně učí jiným tempem, než děti starší. Záleží také velmi na tom, zdali dítě má nebo nemá nějakou poruchu učení, jako například dysgrafie nebo dyslexie a v jaké míře (např. tyto dvě poruchy působí velké obtíže při čtení not). Také velký vliv má rodinné zázemí dítěte a míra spolupráce rodičů.

Při výuce malých dětí jde o mravenčí práci, která potřebuje velkou dávku trpělivosti a neustálého přizpůsobování se individuálním schopnostem, dovednostem a potřebám malých žáků. Jde především o to, aby pedagog našel nejen vhodný způsob předávání základních dovedností ve směru k malým žákům, ale i vhodný způsob procvičování a upevňování probírané látky.

Samozřejmě i já se stále učím, jak vše co nejlépe předat, aby to bylo efektivní. O zkušenostech z této oblasti, které vycházejí nejenom z mnohaleté praxe mých kolegů, ale i z mého pedagogického působení, se chci s vámi rozdělit.

K nejdůležitějším bodům samozřejmě patří správné ovládnutí kruhových ústních svalů, správné nadechování - ústy, a tzv. dýchání do břicha (abdominální dýchání), správné nasazení tónu, správná představivost výšky tónů, počítání rytmu. To jsou ve zkratce nejčastější záležitosti, se kterými se v hodinách s malými dětmi potýkám.

Podrobněji se těmito body budu zabývat v následující kapitole.

Další z věcí, která je dle mé zkušenosti velice důležitá, ale přesto všeobecně ne moc využívaná, je zpívání lidových písní přímo v hodinách výuky nástroje. Některé lidové písně znají děti z mateřské a základní školy, ale přesto se setkávám s tím, že jich není dostatečné množství, než jaké by měly znát. Někdy znají alespoň melodii (což je velkou výhodou při nácvičku takové písně na nástroj), ale podle

mého názoru lidové písně jednoduše patří k základnímu vzdělání, a proto se svými žáky v hodinách i zpívám. To je i důvodem k tomu, proč pod některými „lidovkami“ je napsán i text.

Mimo jiné se tím děti učí uvědomovat si rozdíly mezi výškou jednotlivých tónů, učí se tím lépe poznávat (z notového zápisu), který tón je výš a který níž, což není automatická schopnost každého dítěte. Některému to opravdu nějaký čas trvá, než pozná, že určitou notu zahrálo níž nebo výš, než měla být.

Právě převáděním tónové výšky na hlasivky si tuto schopnost velice tříbí a aktivují.

V počáteční fázi výuky na nástroj je také alespoň částečně důležitá nápěvková metoda. V prvních krůčcích si dítě přirozeně nedovede představit melodii jen podle notového zápisu. Je důležité mu melodii předzpívat či předehrát. A pokud si ji i samo zazpívá, o to snadněji se ji potom i naučí. Samozřejmě postupem času (u každého dítěte je to různé), by se od nápěvkové metody mělo ustupovat a naopak vést dítě k tomu, aby si melodii přečetlo ze zápisu, aby nebylo závislé na předehrávané melodii učitelem. To postupně vede k samostatnému nastudování daného notového záznamu písně, cvičení, skladby.

Zpěv v hodinách může být i jistou odpočinkovou aktivitou, která ale významně přispívá ke zlepšení vstřebávání učební látky. Je-li dítě opravdu malé a neudrží dlouho pozornost při hře na nástroj, je zpěv lidové písně v každém případě odlehčením.

3. Tvoření tónu, dýchání, držení nástroje a doporučený způsob nácvičku s malými dětmi

Správné zásady a pravidla nádechu i výdechu, nasazení a tvoření tónu, držení nástroje a správný postoj, pedagogové a hráči dobře znají a ovládají. Smyslem této kapitoly není připomínat a opakovat všechny tyto zásady, ale jde zde o způsob předávání těchto pravidel nejmenším žákům a dále o vyjádření důrazu na některé oblasti, kterým se u malých dětí musí věnovat zvláštní pozornost.

Malým dětem je samozřejmě vše nutné nejen předvést, ale především podat a vysvětlit pro ně srozumitelným způsobem.

U malých dětí se jeví efektivní začít bzučením na rty a na nátrubek, následně seznámit dítě se správným způsobem dýchání a nakonec se zabýváme správným držením nástroje a postojem, ke kterému posléze přidáme tvoření tónu s nástrojem.

Každá fáze potřebuje určitý časový úsek na procvičení, který je u každého dítěte individuální. Během procvičování různých fází je můžeme vzájemně propojovat - to vše podle individuálního pokroku dítěte. Podle zkušeností se dá říci, že během třetí až čtvrté vyučovací hodiny začínají malí hornisté hrát první tóny na nástroj.

3.1 Základy tvoření tónu

Vhodný způsob začátku tvoření tónu, je předvedení bzučení na sešpulené a zároveň napnuté rty, za současného úsilí o vypnutou bradu. Většina dětí zareaguje na předvedení této činnosti velmi dobře a bzučení na rty proto není pro ně problém. Můžeme tedy hned pokračovat s přiložením nátrubku na správné místo na rtech. Dále pokračujeme zabzučením přímo na nátrubek. V této fázi děti dobře rozumí tomu, že tak, jak zabzučely na rty, mají to samé udělat do nátrubku. Většinou stačí několik pokusů na procvičení se samotným nátrubkem. Od této chvíle je důležité ještě vysvětlit (a neustále hlídat) správnou funkci jazyka při začátku tvoření tónu - aby žák odrážel špičku jazyka od horních zubů a nedával jazyk mezi zuby.

Po procvičení tvoření tónu na samotný nátrubek, můžeme pokračovat nácvičkou tvoření tónu s pomůckou, která nám nátrubek podstatně prodlouží a přitom ještě nepřinese nárok současného soustředění se na správný postoj, držení a ovládání nástroje. Může to být například Trumpet shortcut, kde použijeme redukci stopky nátrubku pro lesní roh nebo je možné použít i nasazení nátrubku na kus hadice. Žáci mohou takto procvičovat správnou funkci potřebných obličejových svalů bez další zátěže. Je vhodné procvičovat bzučení tónů rozdílné výšky, kde si děti nejlépe uvědomí funkci nátisku. Dále je vhodné procvičovat vydržované tóny i nasazované tóny stejné výšky na jeden nádech. Někteří dokonce zvládnou alespoň přibližně zabzučet písničku.

V této fázi pro správné tvoření tónu je nutné žáka vést, aby si klidným pohybem připravil nátrubek na rty, potom se koutky úst nadechl a rty uvedl do určitého napětí v okamžiku výdechu do nástroje.

Též si musí osvojit, že jazyk jde společně s výdechem a později zároveň i s klapkami souběžně.

Záleží na individuálních dovednostech žáka a na zvážení vyučujícího, kdy přejde k nácviku tvoření tónu již s celým nástrojem.

3.2 Základy správného dýchání

Jak přiblížit obecně platná pravidla správného dýchání žákům pěti až osmiletým?

Především je nutné s tak malými žáčky hovořit dětským jazykem, kterému budou rozumět, a který samozřejmě nebude znít příliš odborně. Je důležité najít správné způsoby vyjádření a přiblížení tak mnohdy komplikovaných odborných výrazů, které pochopitelně jsou součástí všech metodik.

Na prvním místě si musíme uvědomit, že u malých dětí musíme různé úkony - které mají být konány současně - nacvičovat zpočátku postupně.

Prvním krokem u malého žáka je nácvik hlubokého nádechu tzv. břišního (abdominálního). Tento způsob nádechu se dá slovně přiblížit mladšímu dítěti např. takto: „nadechni se tak, aby se Ti nafouklo břicho“ nebo „nadechni se jakoby do břicha“. Učitel samozřejmě musí předvést ukázkou sám na sobě a teprve potom usilovat o nácvik se žákem.

Děti si většinou princip tohoto nádechu nejlépe uvědomí sami na sobě, pokud se položí na záda a na břicho si položí nějaký předmět (knížku, sešit apod.), který mohou dobře sledovat, jestli se vlivem nádechu zvedá a při výdechu klesá zpět. Je vhodné střídat nácvik této fáze dýchání vleže s nácvikem ve stoje. Samozřejmě nemůžeme očekávat, že si žák tento způsob dýchání osvojí hned po několika lekcích. Je nutné procvičovat a upevňovat tuto dovednost (stejně jako každou jinou) průběžně a dlouhodobě.

Druhým krokem je nácvik výdechu. Nejprve učitel nechá žáka vydechovat volně, aby si mohl uvědomit, jakým způsobem vydechuje běžně. Následně předvede výdech s hlasitým syčením a žák po něm tento způsob několikrát opakuje, až si sám uvědomí, že při tomto způsobu výdechu dochází k proudění vzduchu pod tlakem. Následně můžeme způsob nádechu i výdechu spojit do jednoho propojeného úkonu.

V této fázi můžeme připojit ukázkou zapínání břišních svalů. Tuto záležitost děti docela dobře pochopí právě díky výdechu s hlasitým a co nejdelším syčením (výdech pod tlakem), protože právě tento úkon těžko lze provést bez zapnutých břišních svalů. Někdy pro pochopení pomůže i vysvětlení a předvedení situace, kdy se proti člověku někdo náhle napřáhne se zatnutou pěstí směrem na střed

břicha - v tuto chvíli každý podvědomě zapne břišní svaly, aby bylo břicho co nejvíce pevné a úder do břicha se tímto podstatně zmírní.

Je samozřejmostí, že správnou metodu dýchání procvičujeme nejprve bez nástroje a nátrubku. Ke zpeštění tohoto procvičování můžeme použít sfoukávání svíčky z větší vzdálenosti, sfouknutí papíru ze stojánku nebo rozhýbání záclony proudem vzduchu vydechaného právě pod tlakem.

Pokud jsou malí žáci vyučováni ve skupince (nejlépe dvou dětí), můžeme tyto činnosti zpestřit soutěží. Žáci mohou například usilovat o nejdelší vzdálenost, ze které se jim tyto pro ně jistě zábavné a zároveň užitečné úkony podaří udělat.

U malých dětí je nutné, aby žádná činnost netrvala moc dlouho a aby se úkony vhodně střídaly.

Vždy je potřeba dbát na vhodný způsob aplikace veškerých názorných ukázek a cvičení s ohledem na nízký věk žáků.

3.3 Držení nástroje, správný postoj při hraní

Pro vysvětlení správného držení nástroje a správného postoje samozřejmě platí, že předvedením a názorným ukázaním pedagoga, každé dítě nejlépe pochopí, co má dělat.

Ovšem u malých dětí ještě nemůžeme vyžadovat, aby u hry jenom stály. Je potřebné střídat hru ve stoje s hrou v sedě. V počáteční fázi studia je nejspokudnější, aby malí žáci při hře převážně seděli a měli korpus opřený o pravou nohu. Pokud stojí, mohou korpus opírat o pravý bok. Opora nástroje o část těla není v této prvotní fázi hry na lesní roh žádným negativem.

Pro hru ve stoje je od začátku velmi důležité dbát na vzpřímený postoj s uvolněnými rameny směrem dolů a nohami rozkročenými na šíři ramen. Též je nutné dbát na to, aby váha těla byla rozložena rovnoměrně na obě nohy a aby malý hráč nestál v tzv. „pohovu“.

Při hře v sedě je nutné dbát, aby žák seděl rovně na kraji židle a nohy měl pevně opřené o podlahu. Jedna noha může směřovat mírně šikmo pod židli.

Tato jasná pravidla držení nástroje a postoje jsou u malých dětí pochopitelně neustále porušována, a proto je tolik důležité tuto záležitost neustále hlídat.

Pro snadnější udržení nástroje v levé ruce můžeme použít pomůcku s názvem Handschlauf, která je vyrobena z kůže a lze ji připevnit na levou stranu lesního rohu tak, aby její hlavní část s pomocí hráčova levého zápěstí nesla většinu hmotnosti nástroje, kterou v tomto místě musí jinak unést hráčův malíček.

3.4 Celková charakteristika notového materiálu

Notový materiál této práce je přizpůsoben úplně nejmenším žákům a to tak, že jsou melodie a písně upraveny v relativně malém tónovém rozsahu, jednoduchém rytmu, bez předznamenání a posuvek. Všechny cvičení a písně jsou v maximálním tónovém rozsahu od malého g do a1. První

cvičení a písně začínají rozsahem od malého h do f1. Tato poloha se jeví pro začínajícího malého hornistu vhodná. Postupně je rozsah rozšiřován. Každý oddíl obsahuje dostatečný počet melodií na procvičení a upevnění daného rozsahu.

Melodie jsou v daných kapitolách řazeny tak, aby začínaly nejprve stupňovitě (malé děti dobře rozumějí termínu „chůze po schodech“) a teprve potom např. tercií nebo jiným větším intervalem (pro malé děti – skok přes jeden nebo více schodů).

Cvičení jsou napsaná tak, aby při dostatečném nácviku ve vyučovací hodině si i malý žák věděl rady s procvičováním v domácím prostředí, kde nikdo z rodičů nehrál na stejný nebo příbuzný nástroj. Těchto žáků se v základních uměleckých školách vyskytuje převaha.

Každé cvičení je napsáno stylem „hry na ozvěnu“, kdy učitel žákovi nejdříve předehrává jedno až dvoutaktové úryvky a žák po něm opakuje. Systém střídání hry učitele a žáka je vždy vyznačen na začátku každého cvičení. Žák by měl z výuky odcházet s tím, že zadaná cvičení přiměřeně ovládá a doma už je bude procvičovat bez velkých kazů. Tato metoda se jeví nejefektivnější cestou k relativně rychlému a spolehlivému zafixování si výšky daných tónů. V domácím prostředí, kde chybí předehrávání učitele, může žák k procvičování využít celého notového zápisu.

Od kapitoly č. 4.2 První Melodie, jsou vždy v každém oddíle k dostatečnému procvičování určeny písně, které mají ve velké míře text, aby mohla být použita již zmíněná metoda ve 2. kapitole.

V prvních dvou letech hry je vhodné malým žákům psát číselné označení hmatů k daným notám. Přínosem tohoto způsobu je, že se malé děti mohou více soustředit na správnou funkci obličejových svalů, správné nasazení, dýchání. Záleží to samozřejmě na individuální zralosti každého dítěte. Některé děti během krátké doby jsou schopné čísla odbourat a hrát bez nich. Jiné tuto pomůcku potřebují déle.

Seznámení malých muzikantů s počítáním a délkami not je plně ponecháno na učiteli nástroje, eventuálně na skupinové výuce Přípravné hudební výchovy (žáci 5ti – 7ti letí), případně skupinové výuce Hudební nauky (žáci osmi a víceletí).

Ze zkušenosti mohu říci, že postupně díky zpívání a následného hraní písní, se malí muzikanti přirozeně a nenásilně do počítání délek not zapojí a stane se to pro ně běžnou součástí hry na nástroj.

4. První tóny a melodie

Nyní se dostáváme k praktickému seznámení se malých hornistů se světem tónů a melodií.

Tato kapitola obsahuje notový materiál v rozsahu od malého h do f1. Dané tónové rozmezí se jeví jako vhodné pro začátek hry malého hornisty.

První oddíl této kapitoly je věnován nácvičku tónů v již výše zmíněném rozsahu a v druhé části v rámci tohoto tónového rozmezí jsou procvičovány a upevňovány v rámci jednoduchých písní.

4.1 První tóny

1 učitel žák

5

2 učitel žák

5

3 učitel žák

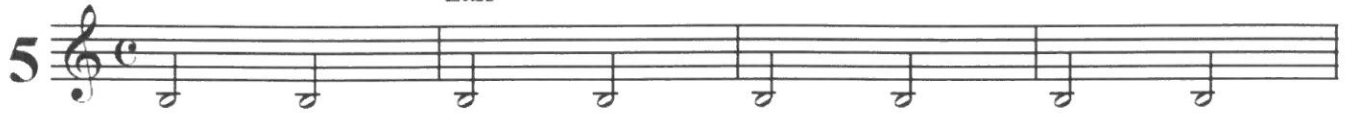
5

4 učitel žák

5

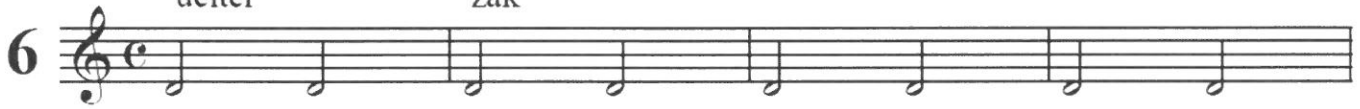
učitel

žák

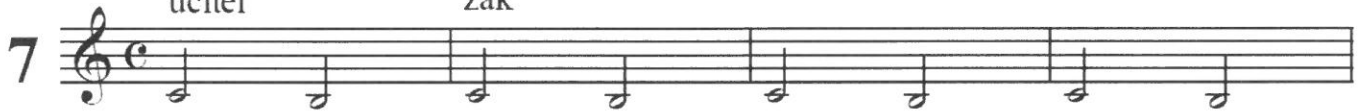
učitel

žák

učitel

žák

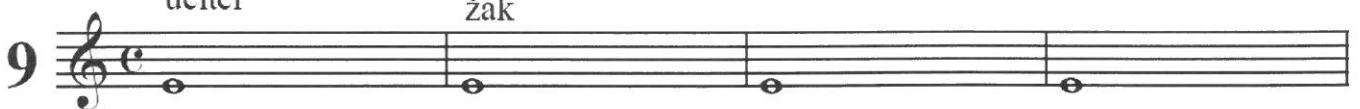
učitel

žák

učitel

žák

10 učitel žák

5

11 učitel žák

5

12 učitel žák

5

13 učitel žák

5

9

13

14 učitel žák

5

9

13

15 učitel žák

5

16 učitel žák

5

9

13

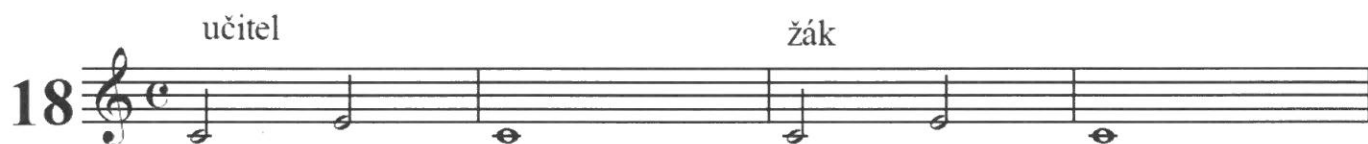
17 učitel žák

5

18 učitel žák

5

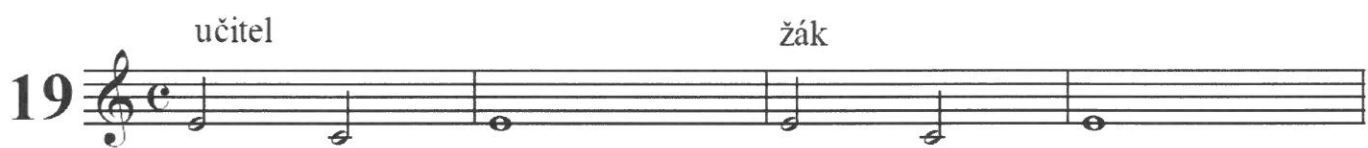
9

13

19 učitel žák

5

9

13

20 učitel žák

5

9

13

21 učitel žák

5

9

13

22 učitel žák

5 učitel žák

23 učitel žák

5

9

13

24 učitel žák

8

25 učitel žák

7 učitel žák učitel žák

14 učitel žák

26 učitel žák

7

13

19

25

Detailed description: This musical exercise is written on five staves in treble clef with a common time signature (C). The first staff is divided into two parts: 'učitel' (teacher) and 'žák' (student). The 'učitel' part consists of a sequence of quarter notes: C4, D4, E4, F4, G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4, F4, E4, D4, C4. The 'žák' part consists of a sequence of quarter notes: C4, D4, E4, F4, G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4, F4, E4, D4, C4. The second staff continues the 'učitel' part with quarter notes: C4, D4, E4, F4, G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4, F4, E4, D4, C4. The third staff continues the 'žák' part with quarter notes: C4, D4, E4, F4, G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4, F4, E4, D4, C4. The fourth staff continues the 'učitel' part with quarter notes: C4, D4, E4, F4, G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4, F4, E4, D4, C4. The fifth staff continues the 'žák' part with quarter notes: C4, D4, E4, F4, G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4, F4, E4, D4, C4. The exercise concludes with a double bar line.

27 učitel žák

7

14

21

Detailed description: This musical exercise is written on four staves in treble clef with a common time signature (C). The first staff is divided into two parts: 'učitel' (teacher) and 'žák' (student). The 'učitel' part consists of a sequence of quarter notes: C4, D4, E4, F4, G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4, F4, E4, D4, C4. The 'žák' part consists of a sequence of quarter notes: C4, D4, E4, F4, G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4, F4, E4, D4, C4. The second staff continues the 'učitel' part with quarter notes: C4, D4, E4, F4, G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4, F4, E4, D4, C4. The third staff continues the 'žák' part with quarter notes: C4, D4, E4, F4, G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4, F4, E4, D4, C4. The fourth staff continues the 'učitel' part with quarter notes: C4, D4, E4, F4, G4, A4, B4, C5, B4, A4, G4, F4, E4, D4, C4. The exercise concludes with a double bar line.

Běžela ovečka

Běžela ovečka hore do kopečka a za ní beránek žalovat na zámek.

Doliny, doliny

Doliny, doliny, cože je pod nimi? Studená vodička, teče dolu jimi.

Osiřelo dítě

Osiřelo dítě. Osiřelo dítě o půldruhém létě, o půldruhém létě.

Lítala si vlaštověnka

Lítala si vlaštověnka, lítala, až se ona nebe země týkala.

Struhadlo

Prapradávné struhadlo, struhadlo, vymyslelo říkadlo, říkadlo.
Každý křen je musí znát, musí z něj mít doktorát, dr, dr, dr.

Klaunův tanec

Cvrček

Praví cvrček cvrčku, že ho bolí v krčku.
Těší cvrček cvrčka: vezmi si kus brčka a tím brčkem cvrčku,
zalechtej se v krčku. Cvrky, cvrky, cvrk, cvrk, uzdravíš si krk, krk!

Lečo

Rajčata se rozhněvala na zelenou papriku, boj se vede bez milosti na syčícím rendlíku.
A pepř pálí ze všech ráží, až se rendlík otrásá. Na kusy je rozsekána liberecká klobása.

Nestarej se ženo má

Nestarej se ženo má, že my nic nemáme. Zabijeme komára, masa naděláme.

Halí, belí

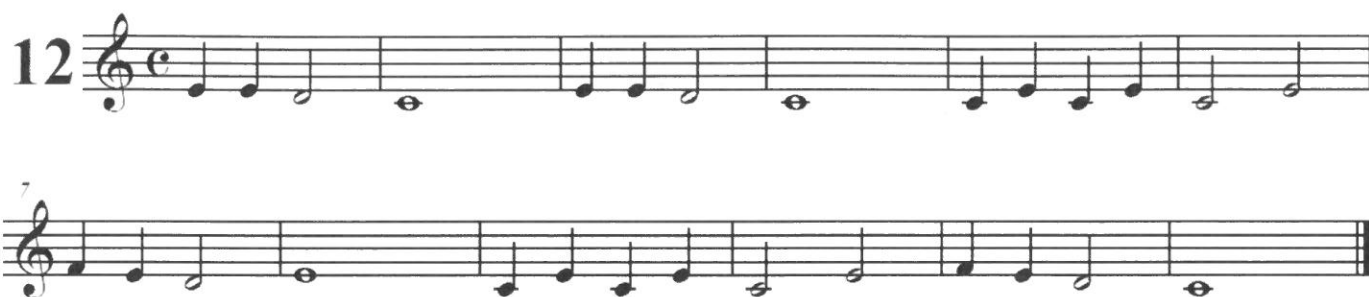
Halí belí, koně v zeli. A hříbátka v petrželi.

Chodí pešek

Chodí pešek okolo, nedívej se na něho. Kdo se na něj koukne, toho pešek bouchne!

Malička su

Malička su, husy pasu, tancovala bych já, až se třasu,
Tancovala bych já, až se třasu!

Žába skáče po blátě

Žába skáče po blátě, koupíme jí na gatě. Na jaké, na jaké? Na zelené strakaté.

Houpy, houpy

Houpy, houpy kočka snědla kroupy, kot'ata se hněvala, že jim taky nedala.

Kolo, kolo, mlýnský

Kolo, kolo mlýnský za čtyři rýnský. Kolo se nám polámalo,
mnoho škody nadělalo, udělalo bác !

Pod naším okýnkem

Pod naším okýnkem rostou tam dvě růže, Pod naším okýnkem roste tam štěp.
Jsou na něm jablíčka, trhá je Anička, Jsou dobrá, jsou sladká, jsou jako med.

Žába leze do bezu

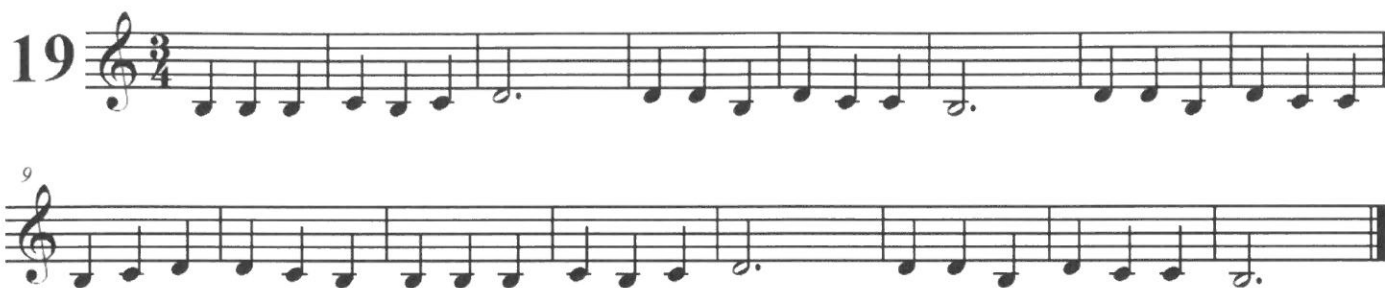
Žába leze do bezu, já tam za ní polezu. Kudy ona, tudy já, až ji chytím, bude má.

Foukej, foukej větríčku

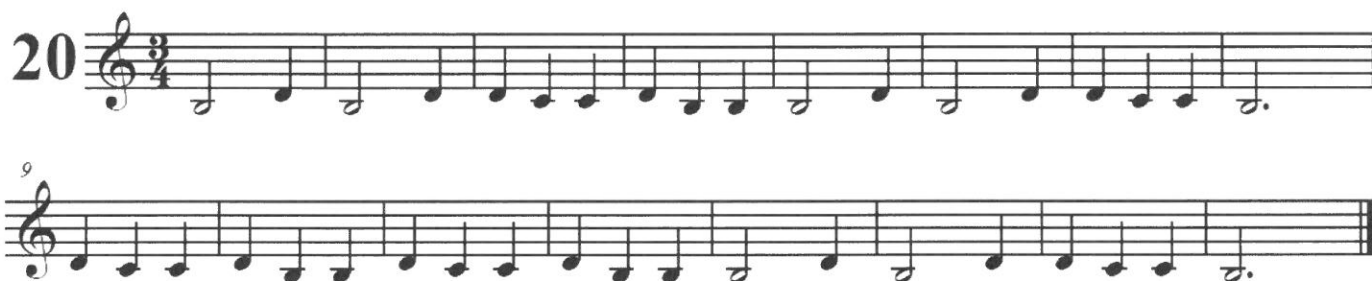
Foukej foukej větríčku, shod' mi jednu hruštičku.
Shod' mi jednu nebo dvě. Budou dobré obě dvě.

Když jsi ty sedláčku pán

Sloužil jsem u sedláka, sedlák je šelma velká: ráno časně vstane, běží do maštale,
volá hned na pacholka, je-li drobná řezanka.

Bratři, bratři

Bratři, bratři, buďme jen veselí bratři, bratři, radujme se .
Nouze nám přestala, bída nám nastala, bratři, bratři, radujme se.

Až ještě jedenkrát

Znělka

3 učitel žák

5

9

13

4 učitel žák

7

14

5 učitel žák

7

14

21

6 učitel žák

5

9

13

17

21

Sedí liška pod dubem

Sedí liška pod dubem, má píšťalku a buben. Na píšťalku píská a na buben tříská.

Vlna

Bázlivý

Kdes holubičko létala

Kdes holubičko lítala, kdes holubičko lítala. Žes své peříčko, žes své peříčko zrousala.

Když jsem k vám chodíval

5

9

17

Když jsem k vám chodíval přes ty lesy, ach ouvej, přes ty lesy.
Bejvalas má milá veselejší, ach ouvej, veselejší.
Ale teď jsi holka bledá, ale teď jsi holka bledá.
Snad se ti srdéčko vyspat nedá, ach ouvej, vyspat nedá.

To je on

6

9

To je on, malý slon, co se učí na trombón.
Zvedá chobot jako trombón, zatroubí, když dáš mu bonbón.
To je on, malý slon, co se učí na trombón.

A já vždycky

7

9

A já vždycky, co mě má hlavička pobolívá, a já vždycky, co mě hlava bolí ?
Má hlavička pobolívá, má panenka zapomíná, a já vždycky, co mě má hlava bolí ?

Zvonky zvoní

Šel zahradník do zahrady

Šel zahradník do zahrady s motykou, s motykou.
Vykopal tam rozmarýnu velikou, velikou.

Tuleň

Do nebes míč se vznes, zlatý i červený, dolů pak na čumák padl tuleni.

Běží psota přes hory

Běží psota přes hory, až jí nožky brněly a tak sobě zaspívala, až ty hory zahřměly.

Ovčáci čtveráci

Ovčáci, čtveráci, vy jste naši vičku, i tu šošovičku vypásli.

Běží liška k Táboru

Běží liška k Táboru, nese pytel zázvoru, ježek za ní pospíchá, že ji pytel rozpíchá.

Stála basa u primasa

Stála basa u primasa, za kamnema stála, když primaska zatopila, basa sama hrála.

Ještě já se podívám

Ještě já se podívám, podívám k těm křenovskejm zahradám,
jestli je tam ještě modrooký děvče, já si na ně zavolám.

Zahrejte mně

Zahrejte mně hodně z vesela, že mi moje milá odpověděla.

Není hezčí panenky

Slyšíte písničku znít?

Aura Lee

Chumelenice

Volá vložku vložka, ať prý na ni počká, že neví kam padá, má zavřená očka.

Dů Valaši

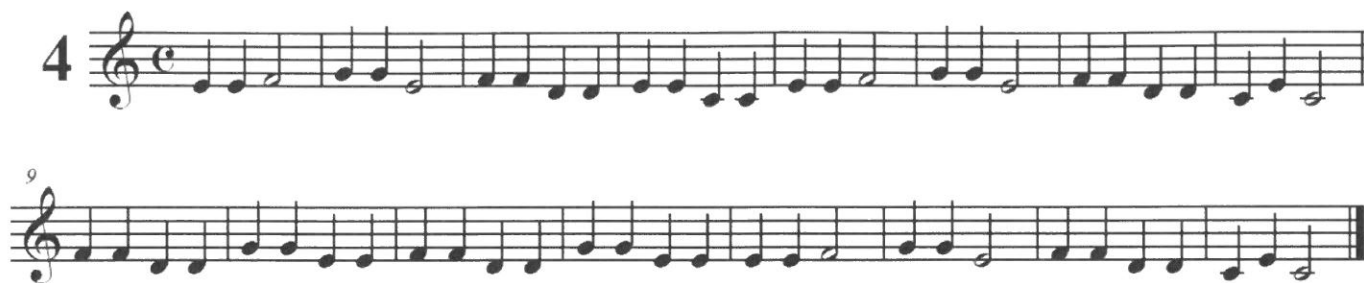
Dů Valaši dů, hore dědinů. Jeden nese česnek, druhý veze pepře, třetí cibulů, třetí cibulů.

Když jsem jel do Prahy pro hrách

Když jsem jel do Prahy pro hrách, pro hrách, padl mi na cestě valach, valach.

Travička zelená

Travička zelená, to je moje potěšení, travička zelená, to je moje peřina.
Když si smyslím, na ni lehnu, když si smyslím, na ni sednu.
Travička zelená, to je moje peřina.

Proto jsem si kanafasku koupila

Proto jsem si kanafasku, proto jsem si koupila. Abych se ti můj Jeníčku, abych se ti líbila.

Sloužil jsem na Švamberce

Evropská hymna

Plavala husička po Dunaji

Plavala husička po Dunaji, housátka se za ní kolébají.
Mysliveček na ně čeká, že starou zastřelí, mladé nechá.

Vítězství

Písnička

Malé slůně

Dobrý král Václav

Slavnostní chorál

Rolničky

14

9

Rolničky, rolničky, kdopak vám dal hlas? Kašpárek maličký nebo děda mráz?

Kolo, kolo, mlýnský

Kolo, kolo mlýnský za čtyři rýnský. Kolo se nám polámalo,
mnoho škody nadělalo, udělalo bác !

Kdybys měla má panenko

Kdybys měla má panenko sto ovec, sto ovec. A já jenom za kloboukem jalovec, jalovec.
Nebudeš má, není možná, ani ti to má panenko pán bůh nedá.

Popěvky

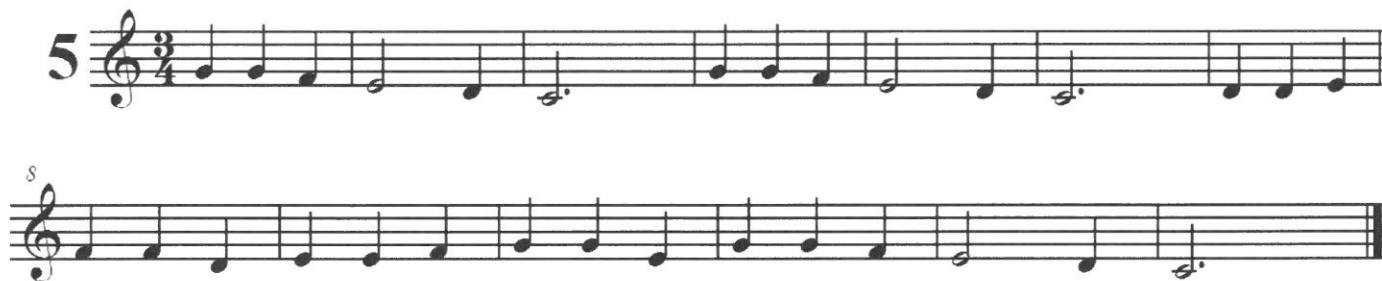
Típ, típ típ, vrabec vrabce štíp! Poprali se na keříčku,
Vytrhli si po peříčku, Típ, típ, típ, vrabec vrabce štíp.

Antilopy

Beze stopy, beze stopy, mizí v dálce antilopy. Štvány lasem větru, v roztrhaném svetru.
Štvány lasem větru, v roztrhaném svetru.

Liduško, jak se máš ?

Ten náš slouha

Včelí medvídci 2

Musical notation for 'Včelí medvídci 2' in treble clef, 7/8 time signature. The piece consists of three staves of music. The first staff starts with a treble clef and a 7/8 time signature. The second staff starts with a measure rest of 9 measures. The third staff starts with a measure rest of 17 measures. The melody is composed of eighth and quarter notes.

Bzz, bzz, bzuší vosička

Musical notation for 'Bzz, bzz, bzuší vosička' in treble clef, 8/8 time signature. The piece consists of two staves of music. The first staff starts with a treble clef and an 8/8 time signature. The second staff starts with a measure rest of 7 measures. The melody is composed of quarter and eighth notes.

Cib cib cibulenka

Musical notation for 'Cib cib cibulenka' in treble clef, 9/8 time signature. The piece consists of two staves of music. The first staff starts with a treble clef and a 9/8 time signature. The second staff starts with a measure rest of 7 measures. The melody is composed of quarter and eighth notes.

Cib, cib, cibulenka, mak, mak, makulenka, když jsem byla maličká, chovala mne matička a teď, když jsem veliká, musím chovat Jeníka.

Šel tudy, měl dudy

Šel tudy, měl dudy, ani nezapískal. Bodejž mu ty dudy rarášek roztřískal.

To je zlaté posvícení

To je zlaté posvícení, to je zlatá neděle. Máme maso a zas maso, k tomu kousek pečeně.

Už je to uděláno

Už je to uděláno, už je to hotovo. Pár vajíček na rendlíček, kousek másla do toho.

V zahradě na hrušce

V zahradě na hrušce sedává kos, má černý kabátek a žlutý nos.

Ptačí písnička

Cupitá k nám vrabeček, chtěl by aspoň drobeček.
Nechce přijít zkrátka, střádá, střádá do volátka.
A na nebi vlaštovička uzobává ze sluníčka.
Mlsná je to dareba, vždycky jen tak bez chleba.

Kováři, kováři

Zima byla

Jeníček a Mařenka

17

Kukačka

18

Jeníček

19

6. Tóny malé g a malé a, Melodie v rozsahu malé g – g1

V této kapitole budeme pracovat na rozšíření tónového rozsahu směrem dolů o dva stupně - o malé a, malé g. Kapitola je tentokrát rozdělena na dvě části, kde v první procvičujeme nové tóny v rámci cvičení k tomu vytvořených. V druhé části jsou tóny zakomponované do písni.

Po zvládnutí této kapitoly budou mít malí hornisté zvládnutý rozsah v rozpětí oktávy.

6.1 Tóny malé g, malé a, a jejich procvičování

1 učitel žák

5 učitel žák

9

2 učitel žák

5

9

13

3 učitel žák

5

9

13

4 učitel žák

5

9

13

17 učitel žák

5 učitel žák

5 učitel žák

9

13

6 učitel žák

5

9

13

17

21

7 učitel žák

5

9

13

17

21

8 učitel žák

9

13

17

21 učitel žák

9 učitel žák

5

9

13

17

21 učitel žák

Detailed description: This is a musical score for a piece titled 'učitel žák' (teacher student). The score is written in a single system with six staves. The first staff is marked with a '9' and contains the lyrics 'učitel' and 'žák'. The second staff is marked with a '5'. The third staff is marked with a '9'. The fourth staff is marked with a '13'. The fifth staff is marked with a '17'. The sixth staff is marked with a '21' and contains the lyrics 'učitel' and 'žák'. The music is written in a treble clef with a common time signature (C). The notes are simple, mostly quarter and half notes, with some rests. The lyrics are placed above the notes on the first and sixth staves.

Mach a Šebestová

My jsme žáci třetí bé, bereme však na sebe: podobu zajíce, žirafy či krabice.
To je pěkná směsice!

Halí, belí

Halí belí, koně v zelí. A hříbátka v petrželi.

Foukej, foukej větříčku

Foukej foukej větříčku, shod' mi jednu hruštičku.
Shod' mi jednu nebo dvě. Budou dobré obě dvě.

Chodí pešek

Chodí pešek okolo, nedívej se na něho, Kdo se na něj koukne, toho pešek bouchne!

Když jsem jel do Prahy pro hrách

Když jsem jel do Prahy pro hrách, pro hrách, padl mi na cestě valach, valach.

Žába skáče po blátě

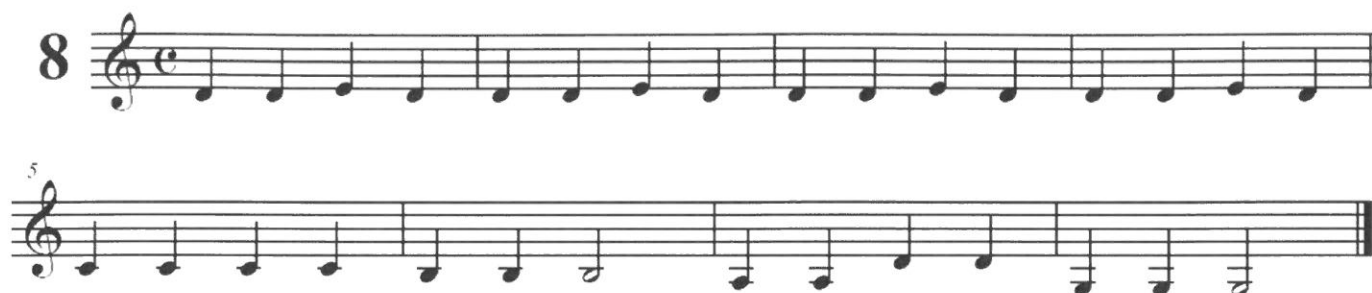
Žába skáče po blátě, koupíme jí na gatě. Na jaké, na jaké? Na zelené strakaté.

Maličká su

Maličká su, husy pasu, tancovala bych já, až se třasu. Tancovala bych já, až se třasu!

Prší, prší

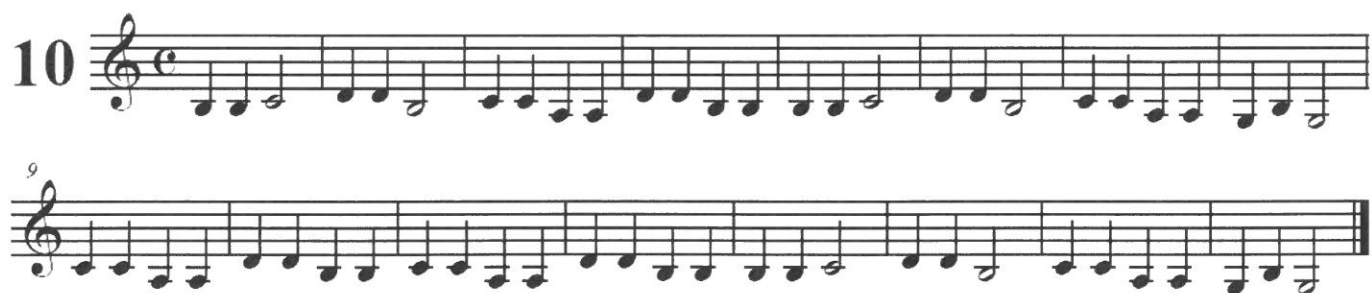
Prší prší jen se leje, kam koníčky pojedeme? Pojedeme na luka, až kukačka zakuká.
Pojedeme na luka, až kukačka zakuká.

To je zlaté posvícení

To je zlaté posvícení, to je zlatá neděle.
Máme maso a zas maso, k tomu kousek pečeně.

Travička zelená

Travička zelená, to je moje potěšení, travička zelená, to je moje peřina.
Když si smyslím, na ni lehnu, když si smyslím, na ni sednu.
Travička zelená, to je moje peřina.

Šel tudy, měl dudy

Šel tudy, měl dudy, ani nezapískal. Bodejž mu ty dudy rarášek roztrískal.

Pec nám spadla

Pec nám spadla, pec nám spadla. Kdopak nám ji postaví?
Starý pecař není doma a mladý to neumí.

Běžela ovečka

Běžela ovečka hore do kopečka a za ní beránek žalovat na zámek.

Kočka leze dírou

Kočka leze dírou, pes oknem, pes oknem. Nebude - li přšet, nezmoknem,
nebude - li přšet, nezmoknem.

Já jsem z Kutné hory

15 Musical notation for the first two staves of the song 'Já jsem z Kutné hory'. The first staff starts at measure 15 and ends with a double bar line. The second staff starts at measure 11 and ends with a double bar line. The music is in treble clef with a common time signature (C).

Já jsem z Kutné hory, z Kutné hory koudelníkův syn.
Já mám v Praze tři domy, až je koupím budou mé,
já jsem z Kutné hory, z Kutné hory koudelníkův syn.

Já jsem muzikant

16 Musical notation for the first three staves of the song 'Já jsem muzikant'. The first staff starts at measure 16 and ends with a double bar line. The second staff starts at measure 9 and ends with a double bar line. The third staff starts at measure 17 and ends with a double bar line. The music is in treble clef with a common time signature (C).

Já jsem muzikant a přicházím k vám z české země, my jsme muzikanti, přicházíme k vám.
Já umím hrát, my umíme taky. A to na housličky. Jak se na ně hraje ?
Tydli, fidli, staré vidli, tydli fidli housličky? Tydli , fidli, staré vidli, tydli, fidli, housličky.

Já mám koně

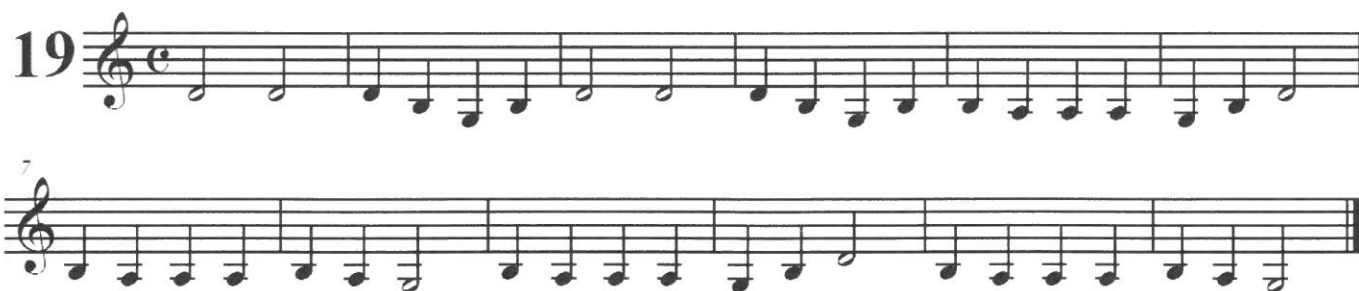
Já mám koně, vraný koně, to jsou koně mé ! Když já jim dám ovsu, oni skáčou hopsa,
Já mám koně, vraný koně, to jsou koně mé!

Černé oči jděte spát

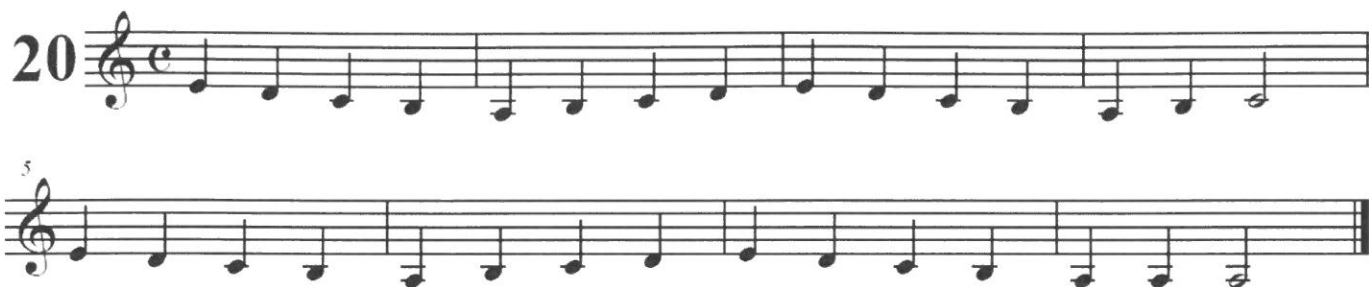
Černé oči jděte spát, černé oči jděte spát,
však musíte ráno vstát, však musíte ráno vstát.

Cib cib cibulenka

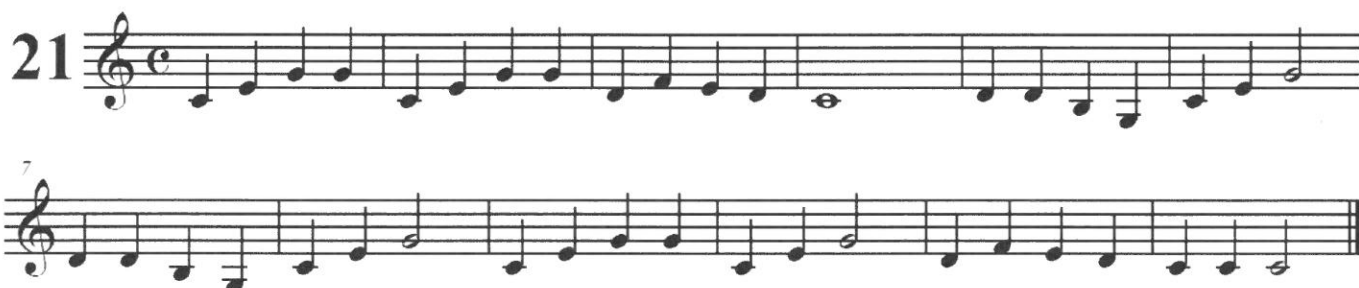
Cib, cib, cibulenka, mak, mak, makulenka, když jsem byla maličká, chovala mne matička
a teď, když jsem veliká, musím chovat Jeníka.

Hroši

Jako když se sudy vání, ke břehu a zase zpět,
až se třesou, třesou skály, tak si hroši chladí hřbet.

Já mám holku

Člověk není na světě živ jen od chleba, někdy je mu taky kus masa potřeba...
proto sem se jářku jednou nastrojil...od odkolků holku sobě nakrojil...

Dobru noc

Dobru noc, má milá dobrú noc. Nech ti je sám pán boh na pomoc.
Dobru noc, dobře spi, nech sa ti snívajú sladké sny.

Jede, jede poštovský panáček

23 Musical notation for the song 'Jede, jede poštovský panáček'. It consists of two staves of music in 3/4 time. The first staff starts with a treble clef and a key signature of one flat (B-flat). The melody is written in eighth and quarter notes. The second staff starts with a '9' above the staff, indicating a nine-measure rest, followed by the continuation of the melody.

Jede, jede poštovský panáček, jede, jede poštovský pán.
Vpředu má trubičku, vzadu má truhličku, jede, jede poštovský pán.

V zahradě na hrušce

24 Musical notation for the song 'V zahradě na hrušce'. It consists of one staff of music in 3/4 time. The melody is written in eighth and quarter notes. The staff starts with a treble clef and a key signature of one flat (B-flat).

V zahradě na hrušce sedává kos, má černý kabátek a žlutý nos.

Zajíček běží po silnici

25 Musical notation for the song 'Zajíček běží po silnici'. It consists of two staves of music in 3/4 time. The first staff starts with a treble clef and a key signature of one flat (B-flat). The melody is written in eighth and quarter notes. The second staff starts with a '9' above the staff, indicating a nine-measure rest, followed by the continuation of the melody.

Bude zima bude mráz

Bude zima, bude mráz, kam se ptáčku kam schováš?
Schovám já se pod hrudu, tam já zimu přebudu.

Liška, šiška, pampeliška

Liška, šiška, pampeliška, zabloudila v lese myška. Ten, ten, ten, vyhodí ji z kola ven!

Cib cib cibulenka

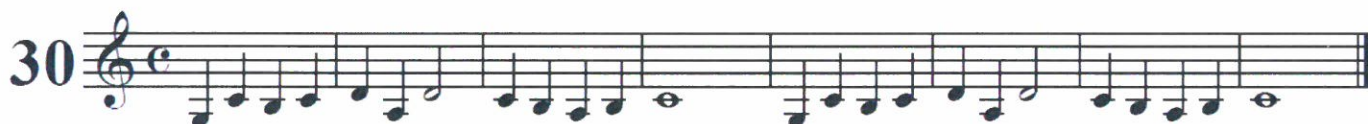

Cib, cib, cibulenka, mak, mak, makulenka, když jsem byla maličká, chovala mne matička
a teď, když jsem veliká, musím chovat Jeníka.

Všechna moje kačátka

Aura Lee

Klaunův tanec

Malé slůně

Jeníček a Mařenka

33

9

Jeníček

34

9

Kluci kočičí

35

10

Slavnostní chorál

36

Slyšte, slyšte

Jak jsi krásné

Jak jsi krásné neviňátko, vprostřed bídy ubožátko. Před Tebou padáme, dary své skládáme.

Kukačka

Písnička

Vítězství

41

12

23

Musical notation for 'Vítězství' in 2/4 time, consisting of three staves of music. The first staff starts with a treble clef and a 2/4 time signature. The melody is composed of eighth and quarter notes. The second staff begins with a measure rest of 12 measures. The third staff begins with a measure rest of 23 measures.

Bzz, Bzz, bzučí vosička

42

7

Musical notation for 'Bzz, Bzz, bzučí vosička' in common time (C), consisting of two staves of music. The first staff starts with a treble clef and a common time signature. The melody features dotted rhythms and rests. The second staff begins with a measure rest of 7 measures.

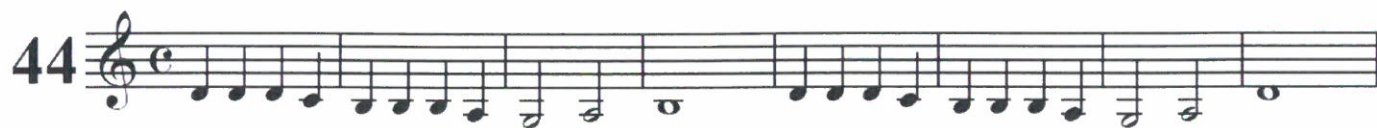
Spinkej, spinkej hvězdičko

43

7

Musical notation for 'Spinkej, spinkej hvězdičko' in common time (C), consisting of two staves of music. The first staff starts with a treble clef and a common time signature. The melody is composed of eighth and quarter notes. The second staff begins with a measure rest of 7 measures.

Včelí medvídci 2

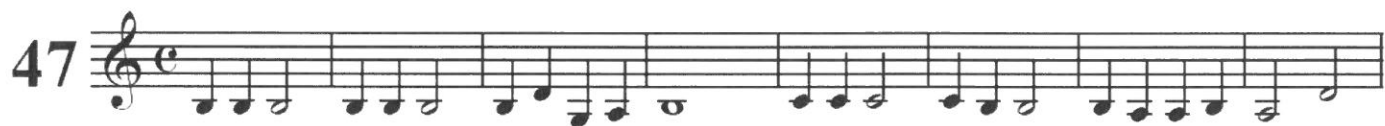
Včelí medvídci 1

Dobrý král Václav

Rolničky

Rolničky, rolničky, kdopak vám dal hlas? Kašpárek maličký nebo děda mráz?

Dej Bůh štěstí tomu domu

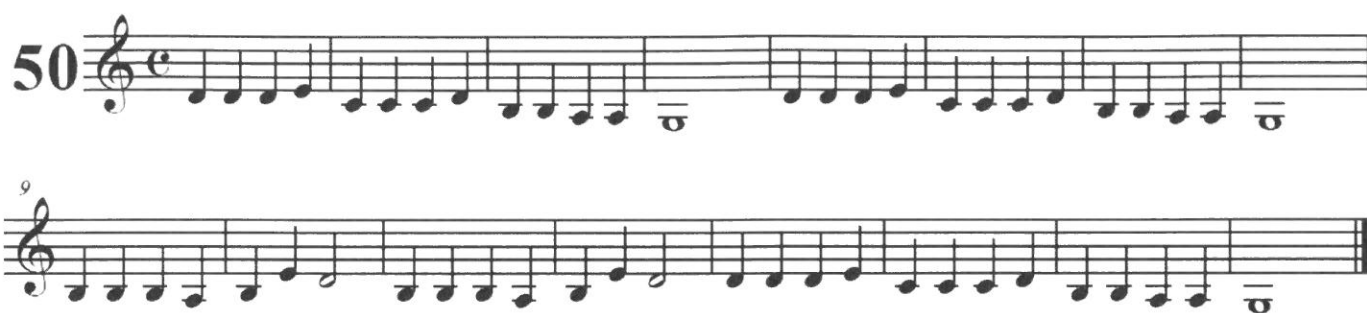
Dej Bůh štěstí tomu domu. my zpíváme, víme komu.
Malému děťátku, Kristu Jezulátku, dej nám Pán Bůh své požehnání.

Štědrý večer nastal

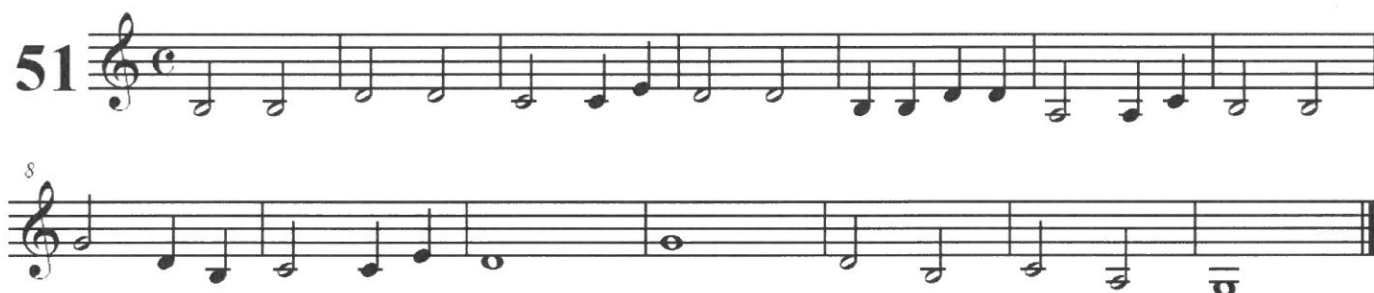
Štědrý večer nastal. Štědrý večer nastal, koledy přichystal, koledy přichystal.

Štěstí, zdraví, pokoj svatý

Štěstí zdraví, pokoj svatý, vinšujeme vám. Nejprv panu hospodáři, pak vašim dítkám.
Zdaleka se běřeme, novinu vám neseme. Co jest se nám přihodilo v městě Betlémě.

Jak jsi krásné

Jak jsi krásné neviňátko, vprostřed bídy ubožátko. Před Tebou padáme, dary své skládáme.

Veselé vánoční hody

Veselé vánoční hody, poslouchajte všichni koledy.
O tom, co se vskutku stalo, že se lidem narodilo děťátko.

Pásli ovce Valaši

Pásli ovce Valaši, pri betlémskom salaši..
Hajdom, hajdom, tydlidom, hajdom, hajdom tydlidom.

7. kapitola: Tón a1, melodie v rozsahu do a1

V poslední kapitole si mohou malí hornisté rozšířit svůj tónový rozsah směrem nahoru ještě o jeden stupeň a rozšířit si tak své hráčské dovednosti a možnosti hry.

7.1: Tón a1 a jeho procvičování

1 učitel žák

9

17

25

33 učitel žák

2 *učitel* *žák*

9

17

25

33 *učitel* *žák*

3 *učitel* *žák*

5

9

13

17

Kočka leze dírou

Kočka leze dírou, pes oknem, pes oknem. Nebude - li přšet, nezmoknem,
nebude - li přšet, nezmoknem.

Pacientka

Kolem břízy letěl ovád, musel ji zafačovat. Zabalit ji do házy, už jí nic prý neschází,
Zabalit ji do gázy, už jí nic prý neschází.

Všechna moje kačátka

Musical notation for the first piece, 'Všechna moje kačátka'. It consists of two staves. The first staff begins with a treble clef, a common time signature (C), and a 3/4 time signature. The melody is written in a simple, rhythmic style. The second staff starts at measure 8 and continues the melody.

Včelí medvídci 1

Musical notation for the second piece, 'Včelí medvídci 1'. It consists of four staves. The first staff begins with a treble clef, a key signature of one flat (B-flat), and a 4/4 time signature. The melody is written in a simple, rhythmic style. The second staff starts at measure 11, the third at measure 21, and the fourth at measure 31, continuing the melody.

Vyletěl holoubek

Vyletěl holoubek na zelený doubek. Vyletěl, zahoukal, až se dub zahoupal.

Já jsem z Kutné hory

Já jsem z Kutné hory, z Kutné hory koudelníkův syn.
Já mám v Praze tři domy, až je koupím budou mé,
já jsem z Kutné hory, z Kutné hory koudelníkův syn.

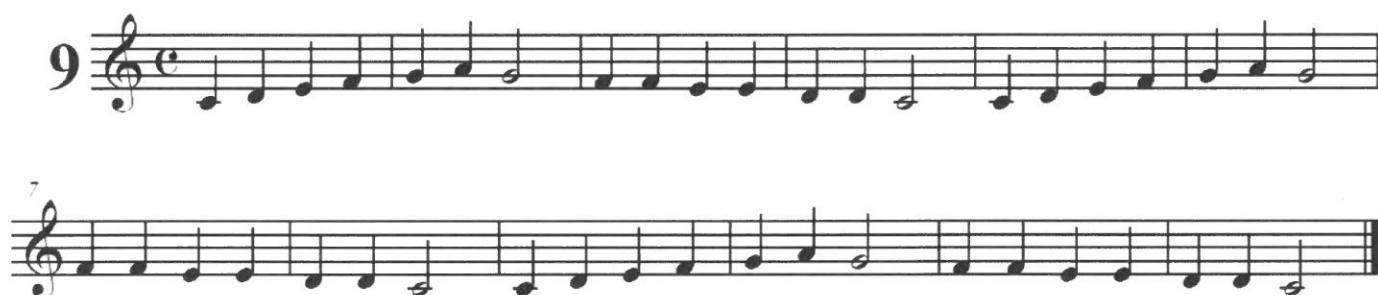
Dávno, dávno

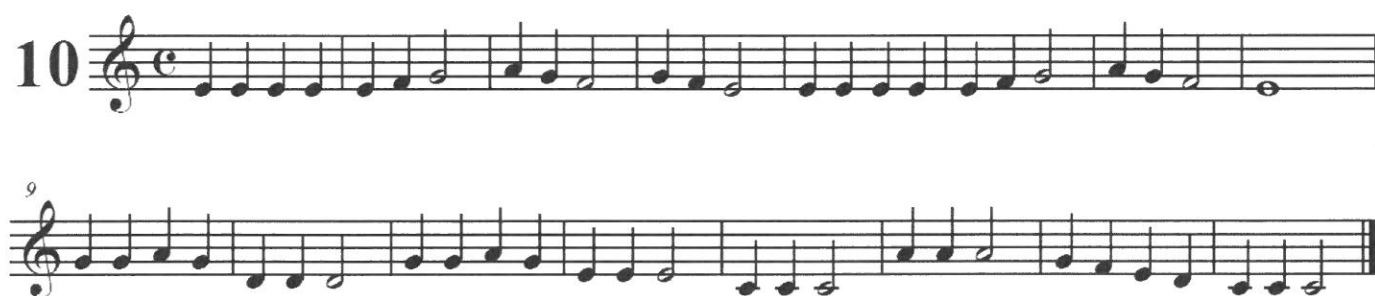
Ráno

Narodil se synáček

Šla Nanyňka do zelí

Šla Nanyňka do zelí, do zelí, do zelí. Natrhala lupení, lupeníčka.
Přišel za ní Pepíček, rozšlapal ji košíček. Ty ty ty, ty ty ty, ty to budeš platiti.

Slavnostní chorál

Spinkej, spinkej hvězdičko

Holka modrooká

Holka modrooká, neseďávej u potoka, holka modrooká, neseďávej tam.
V potoce se voda točí, podemele tvoje oči. Holka modrooká, neseďávej tam.

Adámku náš

Pec nám spadla

Pec nám sadla, pec nám spadla. Kdopak nám ji postaví?
Starý pecař není doma a mladý to neumí.

Prší, prší, jen se leje

Prší, prší, jen se leje, kam koníčky pojedeme? Pojedeme na luka, až kukačka zakuká.
Pojedeme na luka, až kukačka zakuká.

Skákal pes

Skákal pes, přes oves, přes zelenou louku. Šel za ním myslivec, péro na klobouku.

O co, o co šnečku

O co, o co šnečku, šnečku, že neumíš tečku! Nemáš o ní páru, umíš jenom čáru.
O co, o co, šnečku šnečku, že neumíš tečku!

Štědrý večer nastal

Štědrý večer nastal. Štědrý večer nastal, koledy přichystal, koledy přichystal.

Dej Bůh štěstí tomu domu

Dej Bůh štěstí tomu domu, my zpíváme, víme komu.
Malému děťátku, Kristu Jezulátku, dej nám Pán Bůh své požehnání.

Štěstí, zdraví, pokoj svatý

Štěstí zdraví, pokoj svatý, vinšujeme vám. Nejprv panu hospodáři, pak vašim dítkám.
Zdaleka se běřeme, novinu vám neseme. Co jest se nám přihodilo v městě Betlémě.

Závěr

Jak jsem již zmínila v úvodní kapitole, hlavním cílem této práce bylo přispět k vytvoření dostatečného množství notového materiálu pro výuku nejmladších žáků v moderních podmínkách školních vzdělávacích programů a celkové organizaci výuky na základních uměleckých školách.

K postupnému snižování věku žáků začínajících hru na žesťové nástroje docházelo v nedávné době nejen v zahraničí, ale i u nás. Ve školním roce 2012 - 2013 vstoupila v platnost nová koncepce uměleckého vzdělávání, která umožnila hru přímo na žesťové nástroje od pěti let věku dítěte ve stejném režimu, který již dříve platil například u smyčců nebo klavírů (tzn. 2 roky PHV - přípravná hudební výchova, 7 let studium 1. stupeň, 4 roky studium 2. Stupeň).

Myslím, že v nových podmínkách celkově vznikla potřeba notového materiálu, který je jednoduchý rytmicky, není zatížen posuvkami a má zvládnutelný tónový rozsah pro malé žáky.

Notový materiál této práce by měl být žáky zvládnut nejdéle za dva roky. Ideální by bylo pokračovat druhým dílem (o jehož vytvoření v blízké době uvažuji), který by vycházel z obdobného notového materiálu a systému, při současném postupném využití některých již dříve zmíněných zahraničních škol (1. kapitola). V současné době mohu zatím doporučit výběr vhodných cvičení z těchto škol.

Mimo potřeby přizpůsobit notový materiál, přichází i nutnost přizpůsobit předávání základů hry na nástroj dětem srozumitelným jazykem. Proto tato práce není novou metodikou, pouze vyjadřuje zkušenosti a náměty, jak předávat malým dětem všechny potřebné zásady týkající se hry na lesní roh.

Seznam použité literatury

Vnitřní materiály ZUŠ Police nad Metují, které nebyly oficiálně publikovány.

Já, písnička; vydavatelství MUSIC CHEB

Tijmen Botma: Method for Horn Look, Listen, Learn; Haske Publications Heerenveen, Holland 2001

Stefan Dünser, Andreas Stopfner: Horn Fuchs; Hage Musik Verlag, Pommelsbrunn Deutschland, 2013

Bullock Jack Maiello: Belwin 21st Century Level 1, Horn Method; Belwin – Mills Publishing corp. Miami, Usa, 2001